

Edmund Juško
Uniwersytet Rzeszowski
<https://orcid.org/0000-0002-7398-781>

Andrzej Niedojadło
Polskie Towarzystwo Historyczne. Oddział Tarnów
<https://orcid.org/0000-0002-4525-2549>

*Poznanie przeszłości – nieraz dumnej, wspaniałej –
ale też nieraz smutnej i rozpaczliwej dodaje sił
do przetrwania trudów i klęsk.
Bodźca do pracy nad wielkością narodu i państwa¹.*

sprawozdania
– kronika

POCZĄTKI DZIAŁALNOŚCI HISTORYKÓW I HUMANISTÓW TARNOWSKICH 40-LECIE POWSTANIA TARNOWSKIEGO ODDZIAŁU POLSKIEGO TOWARZYSTWA HISTORYCZNEGO

Po wojnie nie było w Tarnowie stowarzyszeń, poza oddziałem PTTK, umożliwiających działalność tarnowskim historykom. Zainteresowani historią miasta bazowali na przestarzałych już monografiach Wincentego Balickiego; Franciszka Herziga, Jana Leńka, Franciszka Leśniaka; Anieli Piszowej i Zdzisława Simche².

Prawdopodobnie, jak wynikało z niejasnej do końca relacji nieżyjącego już dziś dra Stanisława Wróbla, po 1956 roku oddział Polskiego Towarzystwa Historycznego (PTH) zaczął działać w jednej z kamienic na rynku tarnowskim, lecz wkrótce został zlikwidowany. W 1984 roku ówczesne władze

¹ S. Kutrzeba, *Obchód 25-lecia Oddziału Krakowskiego Polskiego Towarzystwa Historycznego*, „Kwartalnik Historyczny” 1939, z. 1, s. 3.

² W. Balicki, *Miasto Tarnów pod względem historycznym, statystycznym, topograficznym i naukowym*, Tarnów 1831; F. Herzig, J. Leniek, F. Leśniak, *Dzieje miasta Tarnowa*, Tarnów 1911; A. Piszowa, *600 lecie Tarnowa*, Tarnów 1930; Z. Simche, *Tarnów i jego okolice*, Tarnów 1930.

miasta, obawiając się być może konieczności zwrotu przejętego przez nie majątku mającego odtworzyć się stowarzyszenia, nie wyraziły zgody na jego reaktywację. Przystano jedynie na jego ponowne utworzenie³. Dopiero powstałe w 1966 roku Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Tarnowskiej zaczęło wydawać „Zeszyty Tarnowskie”, w którym mogli zamieszczać swoje artykuły historycy zajmujący się badaniami i dziejami regionalnymi.

W połowie lat 70. XX wieku powstała grupa inicjatywna dążąca do utworzenia Tarnowskiego Towarzystwa Naukowego. Jednakże w ówczesnym klimacie politycznym nie było to możliwe. Po wydaniu w 1981 roku I, a w 1983 roku II tomu monografii Tarnowa pod redakcją prof. dr hab. Feliksa Kiryka i prof. dr hab. Zygmunta Ruty⁴, ponownie prężniej uaktywniło się środowisko tarnowskich historyków.

Do grupy inicjatywnej zmierzającej do utworzenia Tarnowskiego Oddziału PTH (dalej: TO PTH) należeli m.in.: Kazimierz Bańburski, Ryszard Biel, Józef Gazda, Jan Hebda, Tadeusz Kwiek, Alicja Majcher-Węgrzynek, Andrzej Niedojadło, Elżbieta Niedzielska, Andrzej Niemiec, Aleksandra Pietrzykowa, Stanisław Piwowarski, Jerzy Prochot, Urszula Rusin, Edward Urban, Stanisław Wróbel, Maria Żychowska.

1 marca 1984 roku odbyło się zebranie założycielskie TO PTH. Obok 30 członków założycieli wzięli w nim udział prof. dr hab. Henryk Samsonowicz – Prezes ZG PTH oraz prof. F. Kiryk – jeden z zastępców prezesa ZG PTH⁵. Wykład inauguracyjny pt. *Korzenie kultury staropolskiej* wygłosił prof. Samsonowicz. Skład pierwszego Zarządu TO PTH był następujący: A. Niedojadło – prezes, dr S. Wróbel – wiceprezes, A. Niemiec – sekretarz, J. Gazda – skarbnik i E. Niedzielska – członek zarządu.

Dużym zainteresowaniem cieszyły się dwa pierwsze wykłady, w maju i w czerwcu 1984 roku: prof. dr hab. Andrzeja Kastorego pt. *Polityka państw Europy Środkowo-Wschodniej w dyplomacji wielkich mocarstw* oraz Jerzego Zdrady pt. *Adam Jerzy Czartoryski. Życie i działalność*. Po donosie jednego z członków Stronnictwa Demokratycznego do władz partyjnych, na temat treści zakazanych, a przedstawionych w pierwszym z wykładów, prezes i wiceprezes TO PTH zostali wezwani na rozmowę wyjaśniającą do Wydziału Spraw Administracyjno-Społecznych w tarnowskim Urzędzie Wojewódzkim. Później przez parę następnych lat zdarzało się, że w czasie konferencji czy

³ „Zeszyty Tarnowskie”, Tarnów 1968; A. Niedojadło, *Sprawozdanie [w:] XXV-lecie Tarnowskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego 1984–2009*, Tarnów 2009; J. Jarosz, *Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Tarnowskiej [w:] Encyklopedia Tarnowa*, red. A. Niedojadło, Tarnów 2010, s. 464.

⁴ *Tarnów. Dzieje miasta i regionu*, T. 1, *Czasy przedrozbiorowe*, red. F. Kiryk, Z. Ruta, Tarnów 1981; *Tarnów. Dzieje miasta i regionu*, T. 2, *Czasy rozbiorów i II Rzeczypospolitej*, red. F. Kiryk, Z. Ruta, Tarnów 1983.

⁵ A. Niedojadło, *Jest nas na razie trzydziestu*, rozm. J. Trędowicz, „Temi. Tarnowski Magazyn Informacyjny”, 1984, nr 15 (14 IV), s. 9.

A. Niedojadło
ul. Nowy Świat 30.

D E K L A R A C J A

Proszę o przyjęcie mnie w poczet członków Towarzystwa Miłośników Historii, Tarnowskiego Oddziału PTH. Jednocześnie przyjmuję do wiadomości postanowienia statutu, dotyczące określenia praw i obowiązków członków Towarzystwa.

Data: 10.03.1984.....

A. Niedojadło
podpis /

1. Imię i nazwisko / czytelnio / A. Niedojadło.....
2. Dokładny adres z kodem i telefonem 33-104 Tarnobrzeg ul. Długa 27/13
tel. 87 wew. 16-82.....
3. Data i miejsce urodzenia 27 kwietnia 1953 r......
4. Wykształcenie mag......
5. Tytuł naukowy mgr.....
6. Zawsze i miejsce pracy magistrant, Zarząd Miejski, Tarnobrzeg - Oddział Kultury i Sportu, ul. Słowackiego 1.....
7. Jakim dziedzikiem historii interesuje się najbardziej? historia powstania
1811-1818 w okolicy Tarnobrzega i Tarnobrzeg XX wieku.....
8. Ciężkie uwagi.....

Deklaracja członkowska A. Niedojadło (10.03.1984 r.).

Źródło: archiwum TO PTH

sprawozdania
– kronika

wykładów naukowych pojawiali się pracownicy Służb Bezpieczeństwa z magnetofonem „Grundig” w celu nagrywania treści tych spotkań. Taka sytuacja miała m.in. miejsce w przypadku wykładu prof. dr hab. J. Zdrady pt.: *Postawy ludzi 1863 roku: między Aleksandrem Wielopolskim a Romualdem Trauguttem* – 21 stycznia 1987 roku. Profesor był osobą niepożądaną, bowiem był sygnatariuszem głośnego pisma obronnego w tzw. „sprawie trzydziestu” dotyczącej osoby prof. dr hab. Bronisława Geremka⁶.

TO PTH nie miał nigdy stałej siedziby, zmieniając z przyczyn obiektywnych swoje miejsce działania: 1984–1990 Klub Międzynarodowej Prasy i Książki (dalej KMPiK), 1990–1996 Wojewódzki Ośrodek Metodyczny, 1996–2009 Muzeum Okręgowe w Tarnowie, 2009–2018 Samorządowe Centrum Edukacji w Tarnowie, od 2018 roku ponownie Muzeum Okręgowe w Tarnowie (obecnie Muzeum Ziemi Tarnowskiej).

Po likwidacji KMPiK w Tarnowie początkach lat 90. XX wieku oddział utracił ważnego sponsora finansującego wykłady, konferencje naukowe i udostępniającego nieodpłatnie dużą salę konferencyjną. Władze TO PTH były bliskie jego rozwiązania. Z pomocą spieszyła niezawodna wiceprezes Zarządu Głównego PTH Zofia Kozłowska, przybywając do Tarnowa z szeregiem propozycji utrzymania oddziału⁷.

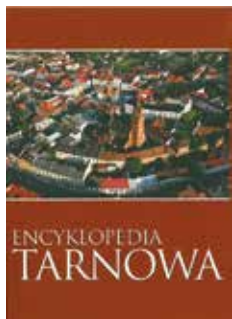
⁶ Archiwum TO PTH (dalej: Arch. TO PTH), Sprawozdania z lat 1984, 1987.

⁷ Arch. TO PTH, Sprawozdania z roku 1991.

W pierwszym okresie transformacji ustrojowej TO PTH, działając przy Wojewódzkim Ośrodku Metodycznym, chciał być blisko nauczycieli korzystających z różnych form dokształcania, by nieść im pomoc w tym zakresie.

Drugi okres funkcjonowania to czas współpracy z Tarnowskim Towarzystwem Kulturalnym (TTK) i Muzeum Okręgowym w Tarnowie oraz wydawanymi przez Stanisława Potępę: „Rocznikiem Tarnowskim”, wielkim przewodnikiem po Tarnowie i innymi publikacjami. Wielu członków TO PTH należało też do TTK i odwrotnie. Była to korzystna współpraca dla tarnowskich humanistów i historyków przynosząca szereg interesujących artykułów i publikacji. Pozwoliło to też na otrzymanie przy poparciu ZG PTH w Warszawie z KBN dotacji na 2 numery „Rocznika Tarnowskiego” i jednej publikacji książkowej⁸.

Trzeci okres to działalność przy Samorządowym Centrum Edukacji i związana z tym organizacją wielu konferencji i sesji naukowych, pomysły i zaangażowanie się prof. Uniwersytetu Rzeszowskiego (dalej UR) dra hab. Edmunda Juško i dra Pawła Juško w przygotowywanie i wydawanie „Tarnowskich Studiów Historycznych”, „Szkiców Tarnowskich” i publikacji książkowych. W tym czasie jego członkowie wchodziłi w skład komitetów naukowych i brali udział w licznych konferencjach. Był to też czas zaangażowania się członków TO PTH w opracowanie *Encyklopedii Tarnowa* na zlecenie ówczesnego Prezydenta Miasta Tarnowa⁹.

Encyklopedia Tarnowa,
red. A. Niedojadło

„Tarnowskie Studia Historyczne” periodyk naukowy
TO PTH

⁸ Tamże, Sprawozdania z lat 1984–2009; tamże, Protokoły Walnych Zgromadzeń z lat: 1984, 1987, 1990, 1993, 1996, 1999, 2002, 2006, 2009. Zob. np.: „Rocznik Tarnowski”, R. 1: 1990/1991 i następane; *Tarnów. Wielki Przewodnik*, T. 1, Tarnów 1994 i następane.

⁹ Zob. np. „Tarnowskie Studia Historyczne”, „Rocznik Tarnowskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego”, T. 1, red. P. Juško, Tarnów 2009 i następane; „Szkice Tarnowskie”, 2010, nr 1, red. D. Dudzik, następane numery M. Budzik, *Encyklopedia Tarnowa*, oprac. zbiorowe, red. A. Niedojadło, Tarnów 2010.

Ostatni okres to kontynuacja wydawania „Tarnowskich Studiów Historycznych”, publikacji książkowych oraz partycypacja w projekcie Ministerstwa Edukacji i Nauki „Nauka dla społeczeństwa”. Członkowie Oddziału, obok udziału w pozamiejscowych sesjach naukowych, wystąpili z wykładami na konferencjach naukowych ogólnopolskich i międzynarodowych, w tym w Akademii Tarnowskiej trzykrotnie w latach 2016–2018 oraz w Tarnowskiej Szkole Wyższej Akademii Nauk Stosowanych, 2018 rok¹⁰.

TO PTH posiadał w swej strukturze następujące sekcje: historii starożytnej i średniowiecznej, historii najnowszej, dydaktyki, ochrony zabytkowych nagrobków na Cmentarzu Starym w Tarnowie, a na przełomie lat 90. XX wieku i pierwszych lat XXI wieku podlegało mu Koło Miłośników Historii w Pilźnie¹¹.

Zwieńczeniem tej długoletniej i owocnej pracy było wyróżnienie i uhonorowanie odznaczeniami kilku członków Oddziału przez ZG PTH w Warszawie oraz władze samorządowe miasta i powiatu tarnowskiego.

W 1998 roku pełniący funkcję wiceprezesa TO PTH prof. A. Niedojadło otrzymał od wojewody tarnowskiego medal Zasłużony dla Województwa Tarnowskiego. Z okazji 25-lecia działalności TO PTH 2 marca 2009 roku Prezydent Miasta Tarnowa Ryszard Ścigała przyznał tarnowskiemu oddziałowi medal miasta „Dukat Tarnowski”. Ówczesna Prezes Oddziału Alicja Majcher-Węgrzynek została nagrodzona przez Starostę Tarnowskiego medalem powiatowym „Grosz Tarnowski”¹².

P. Juško, *Galicyjska szkoła ludowa i szkoła powszechna II Rzeczypospolitej*. Wynik udziału w realizacji projektu „Nauka dla społeczeństwa”

sprawozdania
– kronika

¹⁰ E. Juško, A. Niedojadło, *Wartości patriotyczne i narodowe w procesie dydaktyczno-wychowawczym w szkołach powszechnych II Rzeczypospolitej*, Rzeszów 2023; P. Juško, H. Sommer, *Galicyjska szkoła ludowa i szkoła powszechna II Rzeczypospolitej*. Polskie dziedzictwo edukacyjne i kulturowe, Rzeszów 2023; E. Juško, A. Niedojadło, *Ułóstwo intelektualne a współczesne zagrożenia społeczne edukacji oraz wychowania w kontekście rodziny w Polsce i w Europie* [w:] *Rodzina i edukacja w zmaganiu o przyszłość Europy*, red. E. Osewska, Tarnów 2016, s. 21–43; E. Juško, A. Niedojadło, *Problematyka zdrowia w systemie wychowawczym polskiej szkoły powszechnej w Okręgu Szkolnym Krakowskim w latach 1918–1939* [w:] *Człowiek w zdrowiu i chorobie*, red. E. Barnaś, Tarnów 2016, s. 186–199; E. Juško, A. Niedojadło, *Znaczenie kształtowania tężyzny fizycznej dla wychowania dobrego pracownika i obrońcy Ojczyzny w szkołach powszechnych Okręgu Szkolnego Krakowskiego w II Rzeczypospolitej (OSK)* [w:] *Człowiek w zdrowiu i chorobie. Promocja zdrowia, pielęgnowanie i rehabilitacja, Materiały pokonferencyjne*, red. M. Łabuzek, Tarnów 2018, s. 70–71.

¹¹ Arch. TO PTH, Sprawozdania z lat 1998–2014.

¹² Arch. TO PTH, Sprawozdania z lat 1998–2009.

W 2015 roku Walne Zgromadzenie PTH w Łodzi przyznało dwa wyróżnienia dla prof. E. Juško i prof. A. Niedojadło za dotychczasową działalność. W 2018 roku Walne Zgromadzenie PTH w Białymstoku – nadało prof. A. Niedojadło tytuł „Honorowego Członka PTH”. W 2022 roku Walne Zgromadzenie PTH w Zielonej Górze przyznało tytuł „Honorowego Członka PTH” prof. E. Juško.

W 2024 roku na Walnym Zgromadzeniu PTH w Warszawie srebrne odznaczenia „Pro Historia” otrzymali: P. Juško i Józef Gazda¹³.

Oddział był organizatorem lub współorganizatorem 12 konferencji i sesji naukowych oraz 21 popularnonaukowych, w kilkudziesięciu innych brali udział jego członkowie. Dużym zainteresowaniem cieszyły się m.in., organizowane lub współorganizowane, konferencje i sesje naukowe: *W czterdziestą rocznicę śmierci – major Henryk Sucharski na tle kampanii wrześniowej* (1986), *Jakub Bojko – życie i działalność* (1987), *Kościół w dobie odzyskania niepodległości* (1988), *W dwusetną rocznicę powstania kościuszkowskiego* (1994), *Jan Tarnowski – Hetman Wielki Koronny* (1997), *200 lat pałacu Sanguszków w Gumniskach pod Tarnowem* (1999), *Jan Tarnowski. Hetman i mąż stanu* (2009), *Sesja jubileuszowa z okazji 25. rocznicy powstania TO PTH, Mit i historia, czyli wycinki z dziejów buławy hetmańskiej w dawnej Rzeczypospolitej* (2011), *Wokół problematyki zdrady w historii Polski* (2013). Przedstawiciele Oddziału byli też członkami Komitetów Organizacyjnych, brali udział w wielu ważnych konferencjach i sesjach naukowych, m.in.: *Kazimierz Bańburski, Hieronim i Eustachy Sanguszkowie na Sejmie Czteroletnim, sesja: 200-lecie uchwalenia Konstytucji 3 Maja w Tarnowie* (Tarnów 1991); *A. Majcher-Węgrzynek, Panorama Siedmiogrodzka* (Budapeszt 1998); *A. Niedojadło, Gumniska – wieś, dwór i folwark w XVII i XVIII wieku, sesja: 200 lat pałacu w Gumniskach* (Tarnów 1999); *A. Majcher-Węgrzynek, Panorama Siedmiogrodzka, III Światowa Konferencja Panorama Siedmiogrodzka* (Szeged–Opusztesz, Węgry 2000); *K. Bańburski, Zamek w Podhorcach, Międzynarodowa Sesja Naukowa Twierdze kresowe Rzeczypospolitej* (Zamość–Łuck 2004); *A. Bartosz, Kultura ludowa w regionie tarnowskim* oraz *A. Niedojadło, Edukacja regionalna w programach nauczania Sesja Edukacja regionalna* (Tarnów 2005), *K. Bańburski, Tadeusz Tertil 1864–1925 – tarnowski burmistrz przełomów* (Tarnów 2007); *S. Potępa, Życie codzienne w Tarnowie w pierwszych latach niepodległości*, *P. Juško, Dzieje Towarzystwa Gimnastycznego Sokół w Tarnowie w latach 1883–1939*, *Janusz Kozioł, Żydowski Tarnów (1867–1924) – zapomniane dziedzictwo*, *Jan Hebda, Obraz wsi galicyjskiej w regionie tarnowskim od początków autonomii do odzyskania niepodległości* (Tarnów 2007), *P. Juško, Ludobójstwo ludności polskiej*

¹³ Arch. TO PTH, Sprawozdania z lat 1998–2009; Uchwała Walnego Zgromadzenia ZG PTH w Warszawie 21.03.2024.

na Wołyniu i Galicji Wschodniej w opinii historiografii polskiej i ukraińskiej na łamach współczesnych podręczników do nauczania historii, sesja: *Zagłada Polaków na kresach II Rzeczypospolitej. Stosunki polsko-ukraińskie w latach 1939–1945* (Tarnów 2008); A. Niedojadło, *Podstawy i kierunki mecenatu kulturalnego hetmana Jana Tarnowskiego*, sesja: *680 lat miasta Tarnowa* (Tarnów 2010); A. Niedojadło, *Jan Paweł II w podręcznikach historii szkół ponadgimnazjalnych*, sesja: *Jan Paweł II Wielki. Dziedzictwo i Pamięć* (Tarnów 2010); A. Niedojadło, *Hetman Jan Amor Tarnowski hrabia na Tarnowie, wielki Polak swej epoki*, sesja: *Rok Hetmana Jana Tarnowskiego* (Tarnów 2011); A. Niedojadło, *Badania regionalne a edukacja regionalna*, konferencja: *Wokół szkolnej edukacji historycznej* (Tarnów–Rzeszów 2011); A. Niedojadło, *Uroczystości państwowe ważnym i praktycznym komponentem realizacji podstawowych założeń i teleologii wychowania narodowego w szkołach powszechnych Okręgu Szkolnego Krakowskiego w II Rzeczypospolitej*, konferencja ogólnopolska: *Nauczyciel–Wychowawca–Pedagog. Wyzwania i zadania* (Lublin 2015); E. Juško, A. Niedojadło, *Zagrożenie współczesnej rodziny i edukacji w Polsce i Europie*, Międzynarodowa Konferencja Naukowa: *Rodzina i edukacja w zmaganiu o przyszłość Europy* (Tarnów 2015); E. Juško, A. Niedojadło, *Problematyka zdrowia w systemie wychowawczym polskiej szkoły powszechnej w Okręgu Szkolnym Krakowskim w latach 1918–1939*, Międzynarodowa Konferencja Naukowa: *Człowiek w zdrowiu i chorobie* (Tarnów 2016); E. Juško, A. Niedojadło, *Etyczne aspekty pracy nauczyciela* (Jasło 2017); E. Juško, A. Niedojadło, *Akcje i działalność charytatywna w szkołach powszechnych w Okręgu Szkolnym Krakowskim w latach 1918–1926, przejawem wychowania patriotycznego w II RP*, Międzynarodowa Konferencja Naukowa: *Oblicza patriotyzmu w Polsce i na świecie – historia i współczesność* (Iwonicz Zdrój 2018)¹⁴.

Brali też udział w ok. 50 programach radiowych (Radio Maks, RDN, Eska), Małopolskiej Telewizji Kablowej, Tarnowskiej Telewizji Internetowej i TVP „Historia” (ok. 30). Programy te dotyczyły dziejów i kultury miasta Tarnowa i regionu oraz kwestii wychowawczych młodzieży.

Do cieszących się dużym zainteresowaniem widzów Małopolskiej Telewizji Kablowej należały m.in. programy: A. Bartosz, *Zwyczaje regionu tarnowskiego*; K. Bańburski, *Tropami tajemnic Tarnowa*; A. Niedojadło, *Karocą po Hrabstwie Tarnowskim przez XVII i XVIII wiek*. Były też audycje poświęcone zapobieganiu patologiom młodzieży prowadzone przez redaktora Tadeusza Mędzelowskiego i prof. A. Niedojadło. Prof. Andrzej Chwalba, A. Niedojadło, dr P. Juško, dr Mateusz Olejnik, Piotr Filip i Janusz Koziół brali udział w filmie zrealizowanym przez redaktora Pawła Srokę

¹⁴ Arch. TO PTH, A. Niedojadło, *XXV-lecie Tarnowskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego, 1984–2009*, Tarnów 2009, s. 3–4; tamże, *Sprawozdania z lat 1986–2018*; tamże, *Sprawozdania z lat 2006–2018*.

pt.: *Tadeusz Tertil – burmistrz niepodległości*. Film ten TVP „Historia” wyświetlała czterokrotnie w listopadzie 2018 roku oraz od tej pory corocznie. Jeden raz emitowano go również w TVP 3 w 2019 roku¹⁵.

W radiu RDN Tarnów–Nowy Sącz do popularyzujących interesujące aspekty wiedzy historycznej należały m.in. audycje: prof. A. Niedojadło – 35 odcinków z cyklu *Życie codzienne w Tarnowie od XIV–XVIII wieku* (2011–2013); 3 audycje pt. *Hetman Jan Tarnowski – dziedzic miasta Tarnowa* (2010, także w radiu Eska); *Obyczaje Bożego Narodzenia w Tarnowskim i Małopolsce, Obyczaje Wielkanocne w Tarnowskim i Małopolsce* (2014, 2015); *70. rocznica Katynia (pomordowani z ziemi tarnowskiej)* (2013); *Powstanie styczniowe 1863 r. na ziemiach polskich i na ziemi tarnowskiej; 70. rocznica wybuchu Powstania Warszawskiego* (2014); *1050 rocznica chrztu Polski* (2016); *90. rocznica uchwalenia Mazurka Dąbrowskiego jako obowiązującego hymnu państwowego* (2017) oraz wiele audycji promujących publikacje wydawane przez członków TO PTH¹⁶.

Członkowie Oddziału wydali ok. 70 publikacji książkowych, byli autorami ponad 400 artykułów w periodykach naukowych i popularnonaukowych oraz blisko 250 artykułów w prasie codziennej i tygodnikach.

W zakresie publikacji w formie książkowej jednym z najważniejszych działań było opracowanie, przygotowanie i wydanie *Encyklopedii Tarnowa* w 2010 roku na prośbę i zlecenie ówczesnego Prezydenta Miasta Tarnowa (Ryszarda Ścigały). Z innych publikacji cieszących się dużą popularnością należy wymienić np.: *Małopolska przed stu laty. 1890–1914*, red. J. Sepioł, wyb. fot. K. Bańdurski, Ł. Sęk, Tarnów 2006; A. Bartosz i J. Kozioł *Tarnowski Cmentarz Żydowski*, Tarnów 2005; M. Czosnyka *Szkoła Podstawowa im. Ojca św. Jana Pawła II w Łęgu Tarnowskim. 150 lat historii i tradycji 1862–2012*, Łęg Tarnowski 2012; J. Hebda *Jest taka wieś. Zarys dziejów Zalasowej*, Tarnów–Zalasowa–Ryglice–Tuchów 2002; P. Jaworski, E. Juško, A. Niedojadło, *Ideowa rola wychowania religijnego uczniów szkół ludowych Autonomicznej Galicji oraz powszechnych II Rzeczypospolitej w Okręgu Szkolnym Krakowskim*, Toruń 2019; P. Jaworski, E. Juško, A. Niedojadło, *Tradycje patriotyczne wydarzeń lat 1918–1922 w pracy wychowawczej szkół Okręgu Szkolnego Krakowskiego w II Rzeczypospolitej*, Toruń 2020; E. Juško, M. Młozieć, *5 Pułk Strzelców Konnych. Historia – tradycja – pamięć XVIII i XIX wiek*, Tarnów 2008; E. Juško, A. Niedojadło, *Życie społeczno-gospodarcze Gminy Wojnicz w latach 1945–2014*, Wojnicz 2014; E. Juško, A. Niedojadło, *Uroczystości w szkołach Okręgu Szkolnego Krakowskiego jako element kształtowania świadomości narodowej, patriotycznej, moralno-religijnej i obywatelskiej w II Rzeczypospolitej*, Toruń 2018; E. Juško, *Szkolnictwo powszechne w powiecie tarnowskim w latach 1918–1939*, Lublin 2003; E. Juško, *Nauczyciele szkół powszechnych powiatu tarnowskiego w II Rzeczypospolitej*, Lublin 2005;

¹⁵ A. Niedojadło, *Sprawozdanie...*, s. 5, 7; Arch. TO PTH, *Sprawozdania z lat 2006–2018*.

¹⁶ Arch. TO PTH, *Sprawozdania z lat 2011–2017*.

E. Juško, *Wpływ szkolnictwa ludowego autonomicznej Galicji na kształt szkoły powszechnej w latach 1918–1922*, Lublin 2007; E. Juško, *Rada Szkolna Krajowa i jej działalność na rzecz szkoły ludowej w Galicji (1868–1921)*, Lublin–Tarnów 2013; E. Juško, *Z dziejów polskiego szkolnictwa na terenie Galicji w dobie Wielkiej Wojny*, Tarnów–Łapczyca 2015; E. Juško, *Pozalekcyjne formy oddziaływań wychowawczych na młodzież publicznych polskich szkół średnich Autonomicznej Galicji*, Rzeszów 2020; P. Juško, *Dzieje Towarzystwa Gimnastycznego Sokół w Tarnowie w latach 1883–1939* [w:] *Tarnów w czasach burmistrza Tadeusza Tertila*, red. P. Juško, Tarnów 2007; P. Juško, *Historia szkolnictwa powszechnego w Tuchowie w okresie II Rzeczypospolitej*, Tuchów 2004; P. Juško, *Minęła dekada. Samorząd powiatu tarnowskiego w latach 1999–2009*, Tarnów 2009; G. Kubacki, *Z kart historii radłowskiego liceum*, Tarnów 2005; *Prymas tysiąclecia a polska wieś*, red. J. Kupiec, Wierchosławice 2002; A. Majcher Węgrzynek, *Katalog dokumentów pergaminowych Muzeum Okręgowego w Tarnowie*, Tarnów 1990; A. Niedojadło, G. Kubacki, *Dzieje gminy Skrzyszów i okolic w zarysie*, Skrzyszów–Tuchów 2009; *Hrabstwo Tarnowskie Sanguszków. Studia i materiały źródłowe. Cz. 1*, [red. i oprac. graf. S. Potępa, Marek Popiel], Tarnów 2001; A. Niedojadło, R. Radłowski, J. Onak, *Zespół Szkół Mechaniczno-Elektrycznych 1881–2001*, Tarnów 2002; A. Niedojadło, *Hrabstwo Tarnowskie w XVII–XVIII wieku. Dzieje społeczno-gospodarcze*, Tarnów 2011; A. Niedojadło, *Wychowanie narodowe i państwowe w szkołach powszechnych Okręgu Szkolnego Krakowskiego w latach 1918–1939*; Lublin–Tarnów 2013; A. Pietrzyk, *Region tarnowski w okresie okupacji hitlerowskiej. Polityka okupanta i ruch oporu*, Tarnów 1984; S. Potępa, A. Sypek, M. Trusz, *Cmentarz Stary w Tarnowie*, Tarnów 1991; S. Potępa, *Fiakrem po Tarnowie*, Tarnów 1980; S. Potępa, *Z życia półświatka*, Tarnów 2007; S. Wróbel, *Zbrodnie straszliwe w dawnym Tarnowie : czyli Pitaval z XVII i XVIII w.*, Tarnów 1992; M. Żychowska, *Harcerstwo na ziemi tarnowskiej 1910–1939*, Tarnów 1992¹⁷.

Publikacje członków TO PTH

¹⁷ A. Niedojadło, *Sprawozdanie...*, dz. cyt., s. 5, 6.

Publikacje członków TO PTH

Zorganizowano i przeprowadzono ok. 150 odczytów i wykładów, których prelegentami byli członkowie oddziału tarnowskiego, jak i zaproszeni goście, znani polscy historycy.

Największą popularnością i frekwencją cieszyły się m.in. wykłady: prof. dr Istvana Kovaca, *O pamiątkach Legionu Polskiego na Węgrzech w latach 1848–1849* (3.12.1984) oraz *Postać generała Józefa Bema w pamiętnikach jego żołnierzy węgierskich z okresu kampanii w Siedmiogrodzie* (4.12.1984); prof. dra hab. Mieczysława Adamczyka, *Młdzież z Tarnowa i okolic w szkołach zagranicznych 1586–1848* (18.01.1985); prof. dra hab. Marka Drozdowskiego, *Spór o powstanie warszawskie w polskiej historiografii* (20.03.1985); prof. Marka Drozdowskiego, *Fenomen odbudowy Warszawy po II wojnie światowej* – wykład połączony z otwarciem i zwiedzaniem wystawy pt.: *Varsoviana* (26.09.1985); prof. dra hab. Feliksa Kiryka, *Uniwersytet Krakowski na tle wszechnic środkowo europejskich w XIV i XV wieku* (18.04.1985), czy *Polska Kazimierza Wielkiego* (20.10.1988); prof. dra hab. Kazimierza Przybosia, *Geneza ruchu ludowego w Galicji* (10.05.1985); prof. UR dra hab. Mariana Stolarczyka, *Spiski galicyjskie z połowy XIX wieku* (28.11.1985); prof. dra hab. Andrzeja Kastorego, *Plany federacyjne w polityce rządu Władysława Sikorskiego 1939–1943* (11.04.1986); prof. dra hab. Stanisława Grzybowski, *Maria Stuart* (10.11.1986); prof. dra hab. Franciszka Leśniaka, *Rozwój przestrzenny i zasiedlenie miasta Tarnowa na tle innych miast Małopolski* (11.12.1986); dra Czesława Sterkowicza, *Organizatorzy tajnego nauczania w Tarnowie w okresie okupacji* (6.04.1987)¹⁸.

Niektórzy członkowie Oddziału byli też założycielami Tarnowskiego Stowarzyszenia Pracowników Nauki „Pro Publico Bono” (2020 r.). Współpracowali przy wydawaniu oraz byli członkami Zespołu Redakcyjnego

¹⁸ Arch. TO PTH, Sprawozdania z lat 1984–1987.

czasopisma „Tarnowski Przegląd Nauk Społeczno-Humanistycznych” (publikacja Tarnowskiego Stowarzyszenia Pracowników Nauki „Pro Publico Bono”), sami również zamieszczali tam artykuły¹⁹.

Prof. A. Niedojadło od roku 2019 pełni funkcję zastępcy redaktora naczelnego rocznika naukowego „Małopolska” wydawanego przez Małopolski Związek Regionalnych Towarzystw Kultury i Wojewódzką Bibliotekę Publiczną w Krakowie²⁰. Dr Paweł Juško jest członkiem redakcji naukowej pisma Instytutu Pedagogiki UR „Kultura. Edukacja. Przemiany”. Prof. E. Juško i dr P. Juško są członkami Towarzystwa Naukowego KUL.

Z innych form działalności członków Oddziału należy pokreślić ich udział w jury: Olimpiady Historycznej (na szczeblu okręgowym, Kraków 1993), konkursu *Losy żołnierza polskiego* i *Olimpiadzie Wiedzy o Polsce i Świecie Współczesnym* (Tarnów 1999) oraz Komisji Historycznej do spraw renowacji zabytkowych nagrobków na Cmentarzu Starym w Tarnowie²¹. Uczestniczyli we wszystkich Powszechnych Zjazdach Historyków Polskich w latach 1984–2019 oraz sesjach naukowych poświęconych 100-leciu powstania Towarzystwa Historycznego (Elżbieta Niedzielska, czerwiec 1985, Przemysł; A Niedojadło, wrzesień 1985, Wrocław)²².

W latach 1984–2024 funkcję Prezesa TO PTH pełnili:

Andrzej Niedojadło (1984–1990)

Aleksandra Pietrzyk (1990–1993)

Ryszard Biel (1993–1996)

Stanisław Potępa (1996–2006)

Alicja Majcher-Węgrzynek (2006–2009)

Edmund Juško (2009–2021)

Andrzej Niedojadło (2021–2024)²³.

Działalność TO PTH to nie tylko pasmo sukcesów – osiągnięcia i dynamiczna praca przeplatała się z mniej intensywną aktywnością. Jednak biorąc pod uwagę całokształt, to funkcjonowanie stowarzyszenia należy ocenić

¹⁹ Arch. TO PTH, Sprawozdania z lat 2020–2022; zob. też. „Tarnowski Przegląd Nauk Społeczno-Humanistycznych”, red. S. Sorys, T. 1: 2017 i następne.

²⁰ „Małopolska. Regiony, regionalizmy, małe ojczyzny”, red. nac. G. Nieć, T. 22: 2020 i następne.

²¹ Zarząd Dyrekcji Cmentarzy Urzędu Miasta Tarnowa, Protokoły Dyrekcji Zarządu Miejskiego Cmentarzy z lat 1996–2014; Arch. TO PTH, Sprawozdania z lat 1984–2014.

²² Arch. TO PTH, Sprawozdania z lat 1984–2019.

²³ Arch. TO PTH, Protokoły Walnych Zgromadzeń z lat: 1984, 1987, 1990, 1993, 1996, 1999, 2002, 2006, 2009, 2012, 2015, 2018, 2021.

bardzo pozytywnie. Jego działalność obejmowała nie tylko badania dziejów Polski, ale także regionu. Powstało wówczas wiele publikacji, wygłoszono szereg odczytów. Największy dorobek Tarnowski Oddział osiągnął w zakresie publikacji, zarówno w pod kątem literatury (popularnonaukowej i naukowej), jak i czasopism. Miało to również wpływ na zmotywowanie jego członków do przygotowania doktoratów czy habilitacji, czyli podnoszenia swych kwalifikacji zawodowych i naukowych. Mocno upowszechniane były również dzieje regionalne poprzez wykłady, prelekcje, artykuły w dziennikach czy tygodnikach regionalnych oraz audycje radiowe i telewizyjne.

W największym stopniu obszarem zainteresowań było miasto Tarnów i powiat tarnowski. Badania obejmowały szerokie spektrum tematów, począwszy od średniowiecza aż do czasów obecnych. Tematyka badań obejmowała dzieje polityczne, społeczno-ekonomiczne, kulturalno-oświatowe, wojskowe, biografistykę i dydaktykę historii z ujęciem regionalizmu.

Pozytywne efekty dla rozwoju nauki i upowszechniania wiedzy historycznej przynosiła też współpraca z innymi instytucjami: Urzędem Miasta Tarnowa, Samorządowym Centrum Edukacji przy Starostwie Powiatowym, Muzeum Okręgowym w Tarnowie (obecnie Muzeum Ziemi Tarnowskiej), Archiwum Diecezjalnym w Tarnowie, Tarnowskim Oddziałem Archiwum Narodowego w Krakowie, Uniwersytetem Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, UR, Katolickim Uniwersytetem Jana Pawła II w Lublinie – Wydziałem Zamiejscowym w Stalowej Woli, obecną Akademią Tarnowską oraz stowarzyszeniami: Towarzystwem Przyjaciół Ziemi Tarnowskiej, Tarnowskim Towarzystwem Kulturalnym, Tarnowskim Stowarzyszeniem Pracowników Nauki „Pro Publico Bono”, Rzeszowskim Oddziałem PTH.

Członkowie Oddziału publikowali artykuły m.in. w takich czasopismach jak: „Społeczeństwo i Rodzina. Stalowowolskie studia Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego”, „Krakowskie Studia Małopolskie”, „Limes. Studia i materiały z dziejów Europy Środkowo-Wschodniej”, „Edukacja – Technika – Informatyka. Kwartalnik naukowy”, „Kultura – Przemiany – Edukacja”, „Annales Universitatis Pedagogicae Cracoviensis. Studia ad Bibliothecarum Scientiam Pertinentia”, „The Person and the Challenges. The Journal of Theology, Education, Canon Law and Social Studies Inspired by Pope John Paul II”.

Z dużą pomocą i wsparciem zarówno w chwilach dobrych, jak i gorszych dla TO PTH spieszył zawsze Zarząd Główny PTH w Warszawie i szefujący mu prezesi, a w sposób szczególny Zofia Kozłowska.

KONFERENCJA NAUKOWA

16 kwietnia 2024 roku w Akademii Tarnowskiej, przy współpracy z Biblioteką Naukową, odbyła się uroczysta konferencja naukowa z okazji 40-letniej działalności TO PTH. Poza członkami TO wzięli w niej udział m.in.:

pracownicy dydaktyczno-naukowi uczelni, miejscowi studenci, studenci z UR, dyrektorzy bibliotek, prezesi innych stowarzyszeń oraz delegacje uczniów z III LO i Zespołu Szkół Mechaniczno-Elektrycznych w Tarnowie. Obrady otworzyli i powitali zebranych, w imieniu Rektora AT, prorektor prof. nzw. dr hab. Robert Kurczab i Prezes TO PTH prof. Andrzej Niedojadło.

Przebieg
sesji z okazji 40-lecia utworzenia Tarnowskiego Oddziału
Polskiego Towarzystwa Historycznego

1. Prezes TO PTH prof. nzw. dr hab. Andrzej Niedojadło *Działalność i osiągnięcia TO PTH w latach 1984–2024*.
2. Wręczenie podziękowań, dyplomów i publikacji zasłużonym członkom TO PTH, a otrzymali je m.in.: mgr Ryszard Biel, mgr Józef Gazda, dr Jan Hebda, dr Paweł Juško, dr Mateusz Olejnik, prof. nzw. dr hab. Anna Pachowicz, mgr Urszula Rusin, mgr Andrzej Szpunar. Podziękowania i nagrody książkowe za współpracę z TO PTH otrzymali m.in.: prof. nzw. dr hab. Małgorzata Kotpa – rektor Akademii Tarnowskiej, dr Jan Chmura z oddziału tarnowskiego Archiwum Narodowego w Krakowie, redaktor Piotr Dziża, ksiądz Krzysztof Kamieński – dyrektor Archiwum Diecezjalnego w Tarnowie, mgr Bogumiła Stachura – dyrektor Biblioteki Naukowej w AT, mgr Ewa Stańczyk – dyrektor Miejskiej Biblioteki w Tarnowie.
3. Chwilą ciszy uczczono pamięć zmarłych członków TO PTH: prof. nzw. Mariana Stolarczyka, dra Czesława Sterkowicza, mgr Alicji Majcher-Węgrzynek, mgr Tadeusza Kwieka i Wiesława Kutka.
4. Wykład prof. nzw. dra hab. Andrzeja Niedojadło: *Formy praktycznej realizacji wychowania patriotycznego i tożsamości narodowej w szkołach powszechnych II RP*.
5. Wystąpienie dra Marcina Borysa nt. współpracy Muzeum Okręgowego w Tarnowie z TO PTH.
6. Wystąpienie dra Jana Chmury nt. współpracy tarnowskiego oddziału Archiwum Narodowego w Krakowie z TO PTH.
7. Wykład prof. zw. dr hab. Romana Pelczara z Uniwersytetu Rzeszowskiego: *Działalność polityczno-patriotyczna nauczycieli polskich wiejskich szkół ludowych w Galicji w okresie autonomii (1867–1918)*.
8. Wystąpienie prof. AT dr hab. Anny Pachowicz – *Potrzeby i cele nauczania historii w Akademii Tarnowskiej – współpraca z tarnowskim TO PTH*.
9. Podziękowanie – zakończenie Prezes TO PTH prof. nzw. dr hab. Andrzej Niedojadło²⁴.

²⁴ Program obchodów powstania i działalności TO PTH w Akademii Tarnowskiej 16.04.2024.

40-lecie powstania Polskiego Towarzystwa Historycznego w Tarnowie

Plakat informujący o obchodach powstania i działalności TO PTH w Akademii Tarnowskiej w dniu 16.04.2024. Źródło: Biblioteka Akademii Tarnowskiej

PRO MEMORIA

W końcu kilka zdań należy również poświęcić wybranym zasłużonym, a nieżyjącym już członkom TO PTH, m.in. drowi Janowi Łabno, mgrowi Tadeuszowi Kwiekowi, mgr Alicji Majcher-Węgrzynek, dr Aleksandrze Pietrzyk, mgrowi Januszowi Prochotowi, drowi Stanisławowi Potępie, drowi Andrzejowi Warżelowi, drowi Stanisławowi Wróblowi.

Bez historii nie ma narodu, „ale znajomość jej czyni ten naród w pełni świadomym swoich praw i obowiązków, znaczenia i przeznaczenia. Znajomość własnej historii łączy społeczeństwo w całość równie silnie jak więź państwowa”²⁵.

DR JAN ŁABNO (1925–1995)

W czasie okupacji był łącznikiem oddziałów partyzanckich w rejonie Zakliczyna oraz Żołnierzem Armii Krajowej. Partyzancki pseudonim to „Orzeł II”. W 1944 roku brał udział w akcji „Burza” na ziemi brzeskiej. W latach 1957–1995 działał w Polskim Towarzystwie Turystyczno-Krajoznawczym, będąc członkiem Zarządu Wojewódzkiego PTTK w Tarnowie (1981–1995) oraz wiceprezesem Zarządu Koła Przewodników „Leliwa” (1979–1983). W latach 70. XX wieku był redaktorem wydawnictw oddziałowych: biuletynu oddziałowego i „Tarnowskiego Turysty”. Był m.in. autorem monografii Szkoły Podstawowej nr 3 im. Marii Konopnickiej

²⁵ S. Kutrzeba, dz. cyt., s. 3.

w Tarnowie oraz wicedyrektorem w Zespole Szkół Mechaniczno-Elektrycznych (1975–1983). Za swą działalność został uhonorowany wieloma odznaczeniami państwowymi, resortowymi i regionalnymi²⁶.

DR ALEKSANDRA PIETRZYK (1936–1996)

Nauczycielka oraz w latach 80. XX wieku wicedyrektor Wojewódzkiego Oddziału Doskonalenia Nauczycieli w Tarnowie. Brała czynny udział w pracach Głównej Komisji Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu. W latach 1970–1971 publikowała artykuły w „Zeszytach Tarnowskich”, np. *Tarnowskie więzienie jako ostatni etap przed Oświęcimiem* (1971). Napisała rozdział w monografii Dąbrowy Tarnowskiej pt. *Powiat tarnowski w latach okupacji hitlerowskiej 1939–1945* [w:] *Dąbrowa Tarnowska. Z dziejów miasta i powiatu*, red. F. Kiryk, Dąbrowa 1974. Bardzo dobrą publikacją była wydana przez nią drukiem praca doktorska: *Region tarnowski w okresie okupacji hitlerowskiej. Polityka okupanta i ruch oporu*, Warszawa–Kraków 1984. Prezes TO PTH w latach 1990–1993. Za prowadzoną działalność została uhonorowana wieloma odznaczeniami państwowymi, resortowymi i regionalnymi²⁷.

TADEUSZ KWIEK (1937–2023)

Nauczyciel historii w Zespole Szkół Kolejowych w Tarnowie. Sportowiec i działacz sportowy, głównie piłki ręcznej. Współpracował ze znanym trenerem kadry polskiej w piłce ręcznej, Stanisławem Majorkiem. W latach 80. XX wieku pełnił dwukrotnie funkcję zastępcy przewodniczącego Komisji Rewizyjnej TO PTH. Za swą pracę otrzymał szereg odznaczeń sportowych i resortowych²⁸.

DR STANISŁAW POTĘPA (1946–2009)

W latach 1975–1976 pełnił funkcję redaktora naczelnego zakładowego tygodnika „Metalowiec Tarnowski”. W 1976 roku podjął pracę w Muzeum Okręgowym w Tarnowie w charakterze kierownika Działu Malarstwa, Rzeźby i Grafiki. Recenzował też wystawy organizowane przez innych twórców, trafnie i obiektywnie. W latach 1978–1980 był dyrektorem Muzeum Okręgowego w Tarnowie. Później przez lata pełnił funkcję kierownika jego Działu Naukowo-Oświatowego. Był znawcą zabytków na Cmentarzu Starym w Tarnowie. Swoją wiedzę na ich temat zawarł w wydawanych przewodnikach po tej najstarszej nekropolii miasta. W 1991 roku założył Tarnowskie Towarzystwo Kulturalne, następnie zainicjował wydawanie „Rocznika

²⁶ A. Niedojadło, *Jan Łabno 1925–1995* [w:] Arch. TO PTH, tenże, *XXV-lecie...*, s. 9–11.

²⁷ E. Niedzielska, *Aleksandra Pietrzykowa (1936–1996)* [w:] Arch. TO PTH, A. Niedojadło, *XXV-lecie...*, s. 11.

²⁸ A. Niedojadło, na podstawie: Arch. TO PTH, Sprawozdania z lat 1984–2019.

Tarnowskiego". W 1992 roku rzucił myśl opracowania *Encyklopedii Tarnowa*. Zamiast niej udało mu się pod jego redakcją opublikować do chwili śmierci 20 tomów *Wielkiego Przewodnika* po Tarnowie. Spośród licznej i bogatej twórczości do jego najbardziej znanych i cieszących się dużym zainteresowaniem opracowań należały m.in.: *Fiakrem po Tarnowie* (1980, 1985, 1989, 1999, 2014), *Złota era Tarnowa. Architektura i budownictwo w Tarnowie na przełomie XIX i XX wieku* (1998, 2005 – e-book) oraz *Przed wojną w Tarnowie*, T. 1–3 (1989–1990, 2001–2002). W latach 1996–2006 przez trzy kadencje pełnił funkcję prezesa TO PTH. Za swą wielostronną twórczość otrzymał szereg odznaczeń i nagród państwowych, resortowych regionalnych i artystycznych²⁹.

DR STANISŁAW WRÓBEL (1929–2004)

Uczestnicząc w tajnych kompletach zetknął się z prezesem tajnego nauczania na powiat tarnowski, Władysławem Olszewskim i znanym harcmistrzem Bronisławem Mikrutem. Pracował w Liceum Pedagogicznym w Tarnowie, jednocześnie będąc związanym naukowo z WSP w Krakowie. Oprócz pracy doktorskiej *Stanowisko mistrzów w tarnowskim rzemiośle cechowym w XV i XVI wieku*³⁰, opublikował jeszcze kilka książek, kilkadziesiąt artykułów naukowych oraz kilkaset artykułów popularnonaukowych publikowanych w lokalnej prasie. Duży dorobek posiadał również w zakresie pedagogiki i dydaktyki. Tuż przed śmiercią wydał książkę *Opowieści o dawnym Tarnowie*, Tarnów 2002. Wygłosił ok. 1400 prelekcji, będących naukowymi gawędami o niepowtarzalnym klimacie. Działał w PTTK, przewodniczył Komisji Oświaty w Radzie Miasta Tarnowa (3 kadencje w latach 70. i 80. XX w.), w latach 50. XX wieku grał w piłkę nożną w barwach drugoligowej wówczas Tarnovii. Był wiceprezesem TO PTH w latach 1884–1993. Wielokrotnie otrzymywał odznaczenia państwowe, resortowe, regionalne, harcerskie i sportowe za działalność zawodową, społeczną i sportową³¹.

JANUSZ PROCHOT (1937–2000)

Od 1960 roku związany z Technikum Chemicznym, dziś Zespołem Szkół Technicznych w Tarnowie-Mościcach, przez kilka lat pełniąc tam funkcję wicedyrektora (1970–1973 i 1974–1982). W roku szkolnym 1973/1974

²⁹ A. Niedojadło, na podstawie Arch. TO PTH, Sprawozdania z lat 1996–2006; *Zmarł Stanisław Potępa. Odszedł wielki historyk Tarnowa*, (jk), „Temi”, 2009, nr 51, s. 27; M. Czosnyka, *Niezwykające curriculum vitae*, „Rocznik Tarnowski”, 24: 2019, s. 17–28; A.S. Grabowski, *Legendy Tarnowa – Staszek Potępa*, tamże, s. 35–36; A. Sypek, *Wspomnienie Staszka*, tamże, s. 44–45.

³⁰ *Stanowisko mistrzów w tarnowskim rzemiośle cechowym w XV–XVII wieku*, „Rocznik Naukowo-Dydaktyczny” Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Krakowie, 14 [1]: 1962, s. 45–56.

³¹ A. Majcher-Węgrzynek, *Stanisław Wróbel (1929–2004)* [w:] Arch. TO PTH, A. Niedojadło, *XXV-lecie...*, s. 12, 13.

został powołany na stanowisko dyrektora I Liceum Ogólnokształcącego w Tarnowie. Podjął się remontu zniszczonego budynku, doprowadził też do końca odbudowę znajdującego się przed szkołą pomnika jej absolwenta i patrona, Kazimierza Brodzińskiego. Był współautorem rozdziału poświęconego szkolnictwu zawodowemu po 1945 roku w 3 tomie monografii Tarnowa (J. Prochot, H. Węglarz, *Szkolnictwo zawodowe [w:] Tarnów. dzieje miasta i regionu*. T. 3, *Lata drugiej wojny światowej i okupacji hitlerowskiej oraz Polski Ludowej*, red. F. Kiryk, Z. Ruta, Tarnów 1987, s. 423–480). Współpracował z redakcją tygodnika „Tarnowskie Azoty”, pisząc artykuły o tematyce historycznej i sportowej. Był wiceprezesem Zarządu Klubu ds. młodzieży w ZKS „Unia Tarnów”. Prowadził też kronikę tego klubu. Kilkakrotnie komentował indywidualne mistrzostwa świata na żużlu i mecze piłki nożnej. Jako działacz klubu sportowego wspierał instytucje pomocowe: Domy Dziecka i Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Tarnowie³². W TO PTH pełnił funkcję Członka Zarządu i Przewodniczącego Komisji Rewizyjnej. Za tę działalność otrzymał wiele odznaczeń państwowych, resortowych regionalnych, sportowych i nagród kuratora oraz ministra³³.

DR ANDRZEJ WARŻEL (1973–2004)

W 1997 roku rozpoczął pracę w Zespole Szkół Medycznych im. Hanny Chrzanowskiej w Tarnowie. Rok później opublikował przeredagowaną pracę magisterską *Działalność tarnowskiego oddziału Związku Legionistów Polskich w latach 1919–1945*, Tarnów 1998. W kolejnym roku wyszła jego kolejna książka *Piłsudzczycy w Mościcach*, Tarnów 1999. W 1999 roku podjął pracę w I LO w Tarnowie oraz nakręcił dwa filmy edukacyjne na temat historii Polski XVII wieku. W 2005 roku, na kilka miesięcy przed śmiercią, wydał drukiem pracę doktorską, *Piłsudczykowskie ugrupowania polityczne na ziemi tarnowskiej w latach 1926–1939*³⁴.

ALICJA MAJCHER-WĘGRZYNEK (1944–2020)

Pracowała jako kustosz i kierownik działu starodruków w Muzeum Okręgowym w Tarnowie. Poza wydawnictwami książkowymi (*Katalog dokumentów pergaminowych Muzeum Okręgowego w Tarnowie*, Tarnów 1990) publikowała swe artykuły w „Roczniku Tarnowskim” i w *Wielkim Przewodniku* po Tarnowie. Brała udział w konferencjach naukowych. Zajmowała się

³² Dla upamiętnienia go, corocznie, od 2002 roku odbywa się Halowy Turniej Piłki Nożnej Oldbojów im. Janusza Prochota. Nagrody uzyskane od sponsorów są przekazywane przez zwycięzców na cele charytatywne.

³³ M. Smoła, *Janusz Prochot (1937–2000)* [w:] Arch. TO PTH, A. Niedojadło, *XXV-lecie...*, s. 14, 15, 16, 17.

³⁴ G. Kubacki, *Andrzej Warżel (1973–2004)* [w:] Arch. TO PTH, A. Niedojadło, *XXV-lecie...*, s. 12.

poszukiwaniem dalszych części *Panoramy Siedmiogrodzkiej* oraz upowszechnianiem wiedzy o niej. Była autorem haseł i zastępcą kierownika działu Kultura Świecka w *Encyklopedii Tarnowa*. Była członkiem Zarządu, Komisji Rewizyjnej i Prezesem TO PTH (2006–2009)³⁵.

³⁵ A. Niedojadło, na podstawie: Arch. TO PTH, Sprawozdania z lat 1990–2010.